

(pp. 168-225). În cadrul fiecăreia dintre ele sunt prezentați, în ordine alfabetică, după cum menționează autorul, termeni din dicționarele academice, din surse dialectale, din propriile anchete. Mulți dintre aceștia constituie ei înșiși mini-monografii, dl. profesor Ion Popescu-Sireteanu urmărindu-le parcursul la nivelul limbii comune: sensuri – înregistrate sau neînregistrate în lexicoane, aflate în uz sau dispărute, sensuri de bază și secundare, atestarea cuvântului în limbă (deopotrivă și în aromână, istroromână și meglenoromână) și, acolo unde este cazul, prezentarea disputelor care au avut loc pe marginea stabilirii corecte a etimologiei lui, lista derivatelor, participarea la expresii idiomatice; cunoașterea accepției unor cuvinte ne poate facilita, în ultimul dintre cazuri, descifrarea sensului unor construcții frazeologice: de exemplu, *a lega fedeleș* „a lega de mâini și de picioare” se justifică prin înțelegerea lui *fedeleș* ca fiind un „vas în care se transportă laptele de la stână; vasul mic de lemn în care se ține apa când lucrezi la câmp; vas în care se păstrează zerul acru pentru păcurari”, în special primele două necesitând o anumită strângere, încătușare, stabilitate pentru a păstra în siguranță conținutul recipientului.

Analiza multora dintre termeni depășește însă acest cadru, pătrunzând și în alte sectoare ale limbii. Cu o deosebită meticulozitate, autorul intră pe tărâmul folclorului, unde surprinde anumite lexeme în versuri populare („Badea nalt cât un cireș, Mândra-i cât un *fedeleș*”), în ghicitori („Am un moș bătrân, bătrân; / de barbă-l duc, / de barbă-l aduc”), în numele unor jocuri (*de-a fedeleșu* „se zice când unul se face ghem, iar altul voinic îl ia și-l dă peste umăr la spate și cade în picioare”), dar și în zona literaturii, urmărind prezența lor în lucrările unor scriitori, precum Ion Creangă, Mihai Eminescu, Mihail Sadoveanu, Calistrat Hogaș, Petre Ispirescu etc.

Unele dintre apelativele înregistrate în lucrare au trecut în domeniul etnobotanicii. Așa este cazul lui *cupă* „vas de lemn, servind ca să nu cadă laptele prea de sus în găleată, să sară și să se risipească”, cu care au fost „botezate” câteva plante: *cupa-oii* (clopoței), *cupa-vacii* (volbură mare), *cupe* (căldărușe) etc.

Antroponimia și toponimia constituie alte două domenii în interiorul cărora termenii păstorești sunt urmăriți cu mare atenție. Autorul coboară investigațiile, din punct de vedere temporal, la nivelul documentelor de arhivă, oferindu-ne date amănunțite despre nume de persoane și de locuri cu origine păstorească, privind atestarea, evoluția, derivatele întâlnite atât în trecut, cât și astăzi.

Cartea dlui profesor Ion Popescu-Sireteanu pune la dispoziție un material imens, în care vom regăsi informații care nu țin doar de vocabularul specific utilizat într-o anumită zonă ocupațională (aici, domnia sa a surprins sensuri noi, neînregistrate în dicționarul limbii române în cazul multora dintre cuvinte, așa cum este exemplul lui *pârnaie*, glosat „oficial”, ca „oală mare de pământ, care servește la păstrarea alimentelor”, dar care, „în particular”, în limbajul dialectal, înseamnă și „vas de lut pentru păstrarea laptelui” și, de asemenea, contribuie la clarificarea genezei și a statutului unor termeni), ci depășește cu mult această graniță, purtându-ne pe urma apelativelor care fac obiectul lucrării de față, în toate acele sectoare ale limbii în care au migrat.

Așteptăm cu foarte mare interes apariția următoarelor volume ale monografiei.

Iustina Burci

Oliviu Felecan, *Un excurs onomastic în spațiul public românesc actual*, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut, 206 p. (Oliviu Felecan, *An Onomastic Excursion in Current Romanian Public Space*, Cluj-Napoca, Mega Publishing House, Argonaut Publishing House, 2013, 206 p.)

Dl. Oliviu Felecan reunește, în paginile cărții de față, o serie de studii care au fost, în prealabil, prezentate la diferite conferințe și congrese naționale și internaționale, structurându-și materialul în două părți: în timp ce prima reflectă, la nivelul numelor de persoane, relația nou – vechi, cea de-a doua transferă discuția în spațiul public românesc actual, cercetarea axându-se aici pe analiza teoretică și practică a denumirilor de firme.

Capitolul *Antroponimie: între tradiție și inovație* (pp. 14-119) are o structură ramificată. În primul dintre subcapitolele sale – *Un excurs diacronic în antroponimia spațiului carpato-*

danubiano-pontic – se merge pe firul istoric al numelor, autorul marcând antroponimic toate etapele din evoluția devenirii poporului nostru: perioada geto-dacă, traco-dacă, Dacia romană, Evul Mediu, perioada modernă și contemporană. Fiecare interval de timp este caracterizat prin propriile particularități onomastice, dl. prof. Oliviu Felecan susținându-și teoriile cu exemple și cifre concrete. Ceea ce au însă în comun toate aceste etape este, pe de o parte, lipsa de uniformizare etnică antroponimică, „interferențele multietnice lăsându-și amprenta asupra numelor din Romania răsăriteană” (pp. 7-8) și, pe de altă parte, existența, în inventarul studiat, „a antroponimelor de origine latină, moștenite sau, mai ales, împrumutate” (p. 8).

Cel de-al doilea studiu al secțiunii, *Antroponime romanice în spațiul maramureșean contemporan*, se va axa pe analiza acelei constante de care autorul amintea în subcapitolul precedent: latura romanică a onomasticonului nostru, într-o regiune strict determinată, de această dată: Maramureșul urban și rural, între anii 1987-2007. Supusă, la fel ca limba din care face parte, unui proces evolutiv continuu, antroponimia s-a aflat și ea în continuă modernizare, supremația împrumuturilor aparținând, în acest domeniu, celor romanice: latino-romanice (*Remus, Marius, Darius, Titus* etc.), italiene (*Antonia, Antonio, Carla, Dario, Davide, Giulia, Lorenzo, Sara* etc.), spaniole (*Alejandro, Carlos, Consuelo, Rafael, Soledad* etc.), franceze (*Annemarie, Beatrice, Michel, Roland* etc.), portugheze (*Isabela, Luis* etc.). Numele sunt analizate din perspectiva originii, structurii (hipocoristice, derivate, compuse) și gradului lor de adaptabilitate grafică și fonetică în limba receptoare.

Următorul studiu, *Contactul lingvistic româno-romanic actual, reflectat în antroponimie*, îl continuă, din punct de vedere sociolingvistic, pe cel anterior; avem acum și motivația multora dintre împrumuturile ultimilor douăzeci de ani: schimburile interculturale internaționale, libertatea de a călători și de a trăi în afara granițelor țării, nivelul intelectual și cultural al nominatorilor, trăsăturile lor de temperament sau de personalitate, care îi fac să opteze pentru anumite nume sau combinații de nume de botez.

Prenumele sunt dependente, așadar, de modul de a gândi al părinților, de condiția lor socială, apartenența religioasă sau politică, de „preferințe, sensibilități, trăiri momentane” (p. 100). Abordarea antroponimiei actuale din această perspectivă, socio- și psiholingvistică, face obiectul subcapitolului *Numele actuale – între uz și abuz. Reflectarea lor în mass-media*, în care se demonstrează cât de fragilă este granița dintre uz și abuz în atribuirea numelor de botez și modul în care, prin intermediul presei, sunt propagate anumite modele.

Cu *Observații referitoare la unele supranume colective din nord-vestul României* se încheie prima parte a lucrării. Analiza se îndreaptă nu către oficial, ci către particular/popular, iar trecerea este de la individual către colectiv: sunt studiate supranumele locuitorilor din câteva așezări rurale din Maramureș, Sălaj, Bistrița-Năsăud și Satu Mare, cu prezentarea mecanismului de producere și tipologia lor.

Onomastica din spațiul public românesc (pp. 120-182), cea de-a doua secțiune a cărții, abordează, pentru început, numele prezente în mediul economic românesc. Pentru o astfel de analiză era necesară realizarea unui chestionar, aplicabil prin intermediul operatorilor de anchetă și cu ajutorul cărui se pot obține și prelucra informațiile din teren.

În *Nume de firme din spațiul urban românesc – perspectivă teoretică* discuția se face pe două paliere: relația destinatar – destinatar și modalitățile (*gramaticală, lexico-semantică, onomastică*) de constituire a numelor de firme, pentru ca, în studiul *Tipologia numelor de firme din spațiul public românesc actual* să se clasifice, din punct de vedere lingvistic, și să se încadreze „în anumite tipare identitare” denumirile firmelor din arealul cercetat.

Ultimul subcapitol al secțiunii, a cărui tematică i-a preocupat, până acum, mai puțin pe specialiști, *Denumiri ale lăcașurilor de cult din România*, evidențiază aspecte legate de modul de atribuire atât a hramului bisericilor și mănăstirilor ortodoxe, cât și denumirile celor greco-catolice, romano-catolice, protestante și neoprotestante ori mozaice existente pe teritoriul țării noastre.

„Chiar dacă suntem înconjuțați de nume..., doar buna lor înțelegere ne poate oferi o percepție corectă a universului înconjurător” – este fraza cu care se sfârșește *Introducerea* pe care

dl. Oliviu Felecan o face în deschiderea cărții. Considerăm că lucrarea domniei sale contribuie din plin la această înțelegere.

Iustina Burci

Anca Ceașescu, *Rituri de trecere în societățile tradiționale. Nașterea*, Craiova, Editura Universitaria, București, Editura Pro Universitaria, 2014, 238 p. (Anca Ceașescu, *Rites of Passage in Traditional Societies. Birth*, Craiova, Universitaria Publishing House, Bucharest, Pro Universitaria Publishing House, 2014, 238 p.)

Cartea *Rituri de trecere în societățile tradiționale. Nașterea* abordează ansamblul de obiceiuri și practici magico-rituale legate de primul moment al existenței umane, valorificând informații de teren culese din satele din sudul Olteniei (județele Dolj, Mehedinți și Olt) și datele oferite de o bogată bibliografie de specialitate.

După un scurt cuvânt introductiv, în care autoarea își expune intențiile, în **primul capitol** al lucrării, se fac precizări teoretice privind trăsăturile caracteristice modului de gândire al omului societăților arhaice și tradiționale. Capitolul este realizat pe baza unei analize laborioase a unor lucrări și studii valoroase asupra acestui subiect, aparținând unor personalități, precum Mircea Eliade, Claude Lévi-Strauss, Gilbert Durand, Romulus Vulcănescu ș.a.

Autoarea se oprește asupra analizei simbolului, care ocupă un loc important în procesul de comunicare dintre societate și individ. De asemenea, sunt făcute precizări cu privire la „sacru” și „profan”, două concepte care definesc omul religios, la spațiu și timp, privite ca două condiții speciale, în funcție de ale căror caracteristici omul tradițional își desfășoară acțiunile.

În Capitolul al II-lea, este realizată, pentru început, o privire generală asupra obiceiurilor tradiționale, autoarea subliniind rolul acestora în transmiterea valorilor culturale. Obiceiurile sunt prezente în viața întregii comunități, constituindu-se într-un grupaj de reguli tradiționale care își pun amprenta asupra fiecărui individ. Din marea bogăție a obiceiurilor existente în zonă, autoarea se oprește asupra celor din ciclul familial. Momentul nașterii, care face subiectul acestei lucrări, semnifică un început, începutul existenței terestre. Este un act singular al existenței individului, care presupune trecerea într-o nouă modalitate existențială și implică, diferențiat, etapele esențiale ale unui rit de trecere: despărțirea de vechea stare, pregătirea pentru trecere și trecerea propriu-zisă, apoi integrarea în noua stare.

Capitolul III are ca temă sarcina, ca perioadă de prag. Autoarea ține să precizeze că obiceiurile de la naștere sunt precedate de elemente incluse în ciclul nupțial. Concret, este vorba despre rituri de fecunditate, care se constituie într-o componentă esențială a practicilor tradiționale ce însoțesc întemeierea unei familii. Alte aspecte luate în discuție vizează controlul obștei asupra natalității în comunitățile rurale și multitudinea de credințe, rituri și obiceiuri legate de această perioadă. Respectarea riguroasă, de către femeia însărcinată, a anumitor tabu-uri asigură tinerei familii posibilitatea de a avea urmași care să se înscrie în tiparul modelat de Sacru.

În următorul capitol al lucrării, studiul este direcționat către pășirea copilului în existență și integrarea lui în familie, neam și comunitate. Foarte interesant se dovedește a fi primul subcapitol, în care sunt reliefate diferite comportamente rituale care însoțesc acest prim moment al existenței. Un loc central îl ocupă credințele străvechi legate de nașterea pe pământ, pe solul familial al locuinței, cu rosturi magice și apotropaice evidente. Contactul direct cu pământul, atât al copilului, cât și al mamei, simbolizează încredințarea nou-născutului principiului generator, de la care cei doi primesc energie benefică și protecție.

În momentele imediat următoare nașterii, sunt performate o serie de rituri și practici magico-rituale, aspecte pe care autoarea le analizează în detaliu pe baza cercetărilor personale de teren și a materialelor de arhivă. Este vorba despre rituri de separare de mediul anterior (tăierea cordonului ombilical, îngroparea placentei) și de practici cu caracter augural, divinatoriu și magic-profilactic (prima scaldă rituală, „masa” ursitoarelor).